

2024-04-10 Nr. NV-821

VALSTYBINIO VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO FONDO 2023 M. VEIKLOS ATASKAITA		DĖL VALSTYBINIO VISUOMENĖS SVEIKATOS STIPRINIMO FONDO 2023 M. VEIKLOS ATASKAITOS		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne	Kita (pagal įstatymus)	Pasirenkama ☐ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis	Svarstyti Pasirenkama ☐ TAP ☒ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis (A dalis) ☐ LRV posėdis (B dalis)
	Priėmimo terminas Click or tap to enter a date.		(Data iš kalendoriaus)	☐ Gražinti tobulinti

KLAUSIMO ESMĖ

Valstybinis visuomenės sveikatos stiprinimo fondas (Fondas) įsteigtas 2016 m. Fondo lėšomis finansuojamos veiklos (projektai) susijusios su Lietuvos gyventojų sveikatos išsaugojimu bei stiprinimu. Fondo administratorius – SAM.

2023 m. pabaigoje buvo priimtas Sveikatos sistemos įstatymo 38¹ straipsnio pakeitimo įstatymas, kuriuo priimti šie pagrindiniai pokyčiai:

- nuo 2024 m. sausio 1 d. Fondo administravimo išlaidoms leista skirti iki 4 procentų metinio Fondo biudžeto, siekiant stiprinti Fondo lėšomis įgyvendinamų projektų atranką ir pareiškėjų priimtų įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūrą.
- nuo 2025 m. sausio 1 d. SAM administruojamo Fondo administravimo funkcija pereis sveikatos apsaugos ministro įgaliotai institucijai. Perdavimas grindžiamas siekiu SAM išteklius sutelkti valstybės politikos formavimui sveikatos apsaugos srityje, atsisakant ministerijai nebūdingų funkcijų.

2023 m. Fondui numatyta 3,145 mln. Eur. (2018 m. – 2,691 mln. Eur, 2019 m. – 3,087 mln. Eur; 2020 m. – 3,248 mln. Eur, 2021 m. – 3,351 mln. Eur; 2022 m. – 3,303 ml. Eur).

Pagrindiniai Fondo 2023 m. veiklos rezultatai:

- Fondo prioritetinės veiklų sritys: *visuomenės psichikos sveikatos stiprinimas, sveikos gyvensenos skatinimas (prioritetinės veiklų sritys nuo 2019 m. išlaiko tęstinumą).*
- 2023 m. Fondo lėšos skirtos 22 priemonėms įgyvendinti, iš jų 14 *prevencinių projektų (skirta 40 proc. visų 2023 metų Fondo lėšų), 6 mokslinių tyrimų (skirta 10 proc. visų 2023 metų Fondo lėšų), 2 socialinės informacinės kampanijos (50 proc. visų 2023 metų Fondo lėšų).*
- 2023 m. Fondo lėšos skirtos 48 projektams įgyvendinti. *Per 2023 m. pilnai įgyvendintas 41 projektas.*
- 6 sutarčių, pasirašytų 2023 metais, finansiniai įsipareigojimai už 282 582,59 Eur perkelti į 2024 metus. Šių 2023 m. pradėtų vykdyti 6 mokslinių tyrimų įgyvendinimas turi baigtis iki 2024 m. rugsėjo 1 d.
- *Mokslinių tyrimų Visuomenės psichikos sveikatos stiprinimo srityje* finansuotais projektais, kurie pradėti vykdyti 2022 m., o užbaigti 2023 m., buvo siekiama geriau suprasti, kokia yra mokytojų psichologinė savijauta; koks yra loterijų ir azartinių lošimų paplitimas bei Lietuvos gyventojų įpročiai šioje srityje; kokius pokyčius atnešė COVID-19 pandemija mokinių ir suaugusiųjų sveikatos rizikos veiksnių atžvilgiu; bei koks yra didelės rizikos narkotikų vartojimo paplitimas Lietuvoje ir kt.
- *Prevencinių projektų Visuomenės psichikos sveikatos stiprinimo srityje* priemonė „Pažeidžiamų visuomenės grupių psichologinio atsparumo įgūdžių ir socialinių-emocinių kompetencijų stiprinimas pasitelkiant kultūros ir meno intervencijas“ apėmė didelę dalį projektų. Kitos priemonės: psichoaktyvių medžiagų prevencija ir žalos mažinimo priemonių taikymas jaunimo pasilinksminimo vietose (festivaliuose, naktiniuose klubuose, baruose ir pan.); pogimdyvinės depresijos prevencija stiprinant tėvų psichologinį atsparumą bei didinant specialistų žinias ir gebėjimus šioje srityje; emocinė pagalba vaikams, turintiems autizmo spektro sutrikimų, integruojantis bendrojo ugdymo įstaigose ir neįgalių vaikų ir jaunimo psichinės sveikatos gerinimas, suteikiant instrumentus emocijų pažinimui ir savireguliacijai, stresui ir nerimo lygiui mažinti.

- **Prevenčiaisiais projektais Sveikos gyvensenos skatinimo srityje** prisidėta prie neįgaliųjų asmenų ir senjorų fizinės ir psichosocialinės būklės gerinimo, judėjimo negalią turinčių žmonių sveikos gyvensenos įgūdžių formavimo, moterų sveikatos stiprinimo nėštumo ir kūdikio auginimo laikotarpiu, onkologinių ligonių sveikatos stiprinimo, širdies ir kraujagyslių ligomis sergančių asmenų savirūpos skatinimo ir didinimo pasitelkiant inovatyvias technologijas, traumų prevencijos vyresnio amžiaus asmenims.

- **Abiejų sričių prevenciniai projektai** pasižymėjo vykdomų veiklų įvairove – nuo paskaitų, mokymų, diskusijų, kūrybinių renginių ir užsiėmimų iki stovyklų, edukacinių išvykų, mankštų ar treniruočių. Iš viso projektuose sudalyvavo arba įvairiomis projektų veiklomis buvo **pasiekta apie 39 000 dalyvių**.

- Projektuose **sudalyvavo 17 000 asmenų** (46 proc. visų projektų dalyvių), turinčių negalią, sergančių onkologinėmis, širdies ir kraujagyslių ligomis. Kitos projektų grupės buvo tėvai ir globėjai, auginantys vaikus su negalia ar vaikus, turinčius raidos sutrikimų; vaikai ir jaunuoliai; vyresnio amžiaus asmenys; specialistai, dirbantys su vaikais, turinčiais negalią ar raidos sutrikimų, taip pat dirbantys su socialinės rizikos vaikais.

- Projektų metu jų naudą patyrė ne tik jų tiesioginiai dalyviai, bet ir buvo **sukurta tęstinių produktų**, kuriais gali naudotis atitinkamų sričių specialistai, tikslinių grupių atstovai, visuomenės nariai. Pavyzdžiui, projekto „Traumų prevencijos priemonių taikymo ir saugaus senėjimo įgūdžių formavimo plėtra“ įgyvendinimo metu parengta praktinių mokymų video medžiaga, kurią galima pritaikyti atliekant užsiėmimus ir namų sąlygomis (<http://tinyurl.com/2zc4fxdj>; <http://tinyurl.com/3yz9bu69>); projekto „Kritimų ir kitų traumų prevencijos iniciatyva vyresnio amžiaus asmenims“ įgyvendinimo metu parengta metodinė priemonė „Kritimų prevencija“ – informacinis paketas apie vykstančius pokyčius organizme senėjant, saugų vaikščiojimą, griuvimus ir kaip jų išvengti, tinkamos avalynės naudojimą, raumenų stiprinimo svarbą, pusiausvyros lavinimą, pagalbos paiešką jos prireikus. Taip pat pateikiamos 7 mankštos, kurios lavina pusiausvyrą, koordinaciją bei stiprina raumenis (<http://tinyurl.com/3sh82dy4>).

- **2023 m. vykdyta tęstinė socialinė informacinės kampanija „Rinkis gyvenimą“ ir „Psichikos sveikatos puoselėjimo komunikacijos kampanija“.**

- **2023 m. socialinės kampanijos „Rinkis gyvenimą“ metu siekta:** kompleksiskai ir nuosekliai skatinti visuomenę spręsti sveikos gyvensenos ir visuomenės psichikos sveikatos stiprinimo iššūkius, informuoti visuomenę apie mokslo įrodymais grįstas prevencines ir apsaugos priemones, teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas, galimybes gauti emocinę pagalbą ir kitais aktualiais klausimais. vykdytos kampanijos apėmė įvairias prevencijos sritis: vakcinacijos būtinumą ir naudą, emocinę pagalbą autizmo spektro sutrikimų turintiems vaikams integruojantis bendrojo ugdymo įstaigose, neįgaliųjų vaikų ir jaunimo psichinės sveikatos gerinimą, pogimdyvinės depresijos prevenciją stiprinant tėvų psichologinį atsparumą bei gerinant specialistų žinias ir gebėjimus šioje srityje, psichikos sveikatos stiprinimą demencija ar Alzheimerio liga sergantiems žmonėms ir jų artimiesiems, alkoholio ir kitų psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją, neįgaliųjų asmenų ir senjorų fizinės ir psichosocialinės būklės gerinimą, fizinio aktyvumo didinimą, mitybos įpročių gerinimą ir kt.

- Pvz., UAB „Nuostabu“ vykdytas projektas „Socialinės kampanijos „Rinkis gyvenimą“ viešinimas lauko reklamoje“ užtikrino, kad lauko reklama ir reklama šalies prekybos centrų kasose **pasiektų 700 000 asmenų auditoriją**. UAB „Coagency“ projekto „Rinkis gyvenimą. Kampanija nacionaliniuose TV kanaluose (2023 m.)“ kiekybinių rezultatų apžvalga rodo, kad kampanijos metu **pasiekta daugiau nei 2 mln. Lietuvos gyventojų** – tai pasiekta net tūkstantį kartų parodžius socialinės reklamos klipus nacionalinėse televizijose. Taip pat UAB „Tango reklama“ vykdyto projekto „Viešinimo kampanija „Rinkis gyvenimą“ metu 8-ių nacionalinių radijo stočių pagalba **projekto klipus išgirdo 1,6 mln. įvairių amžiaus grupių žmonių**.

- Projekto „Rinkis gyvenimą“ regioninėse radijo stotyse“ (vykdytojas – UAB „MVP sprendimai“) metu buvo **sukurti 6 unikalūs radijo klipai**, kuriuos įgarsino Lietuvos auditorijai žinomi asmenys bei diktoriai. Bendras transliacijų skaičius 15-oje radijo stočių siekė 4200 vnt. Atlikus tyrimą, rezultatai buvo tokie: 67 proc. apklaustųjų žino vakcinavimo naudą; 90 proc. žino apie alkoholio/tabako/narkotikų žalą sveikatai; 33 proc. žino bent vieną iš viešinamų svetainių; 30 proc. žino kaip padėti autizmo spektro sutrikimų turintiems asmenims integruotis visuomenėje.

- **Psichikos sveikatos puoselėjimo komunikacijos kampanija.** siekta kompleksiskai ir nuosekliai gilinti visuomenės žinias, keisti jos nuostatas, taip pat stiprinti psichikos sveikatos apsauginių ir rizikos veiksnių pažinimą ir gebėjimą pritaikyti įgytas žinias praktikoje, vykdant savižudybių prevencijos komunikaciją, stiprinant psichikos sveikatos raštingumą ir mažinant psichikos bei elgesio sutrikimų stigmą, ypač raginant nebijoti kreiptis specialistų pagalbos. Savižudybių prevencijos komunikacijos temai buvo naudojamas „Tu esi“ prekės ženklas ir vizualinis identitetas, skirtas suteikti informacinę pagalbą asmenims, atsidūrusiems

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

savižudybės krizėje ir jų artimiesiems. Psichikos sveikatos raštingumo gerinimo komunikacijai pasitelktas prekės ženklas „Pagalba sau“, kuris skirtas suteikti patikimą informaciją apie psichikos sveikatą ir prieinamas pagalbos galimybes Lietuvoje. Taip pat svarbi viešinimo priemonių dalis 2023 m. atiteko prekės ženklo „Žvelk giliau“ žinomumui ir visuomenės pasiekiamumui didinti. „Žvelk giliau“ siekia edukuoti ir ugdyti Lietuvos visuomenę, turinčią pakankamai žinių apie psichikos sveikatos svarbą ir problemas. Tai projektas, keičiantis nuostatas ir kuriantis teigiamą pokytį psichikos sveikatos srityje.

- ***Abiejų kampanijų rezultatai rodo didelį auditorijos pasiekiamumą, pristatomos temos sulaukė didelio visuomenės susidomėjimo.*** Pvz., vien UAB „Media traffic“ vykdyto projekto „Psichikos sveikatos puoselėjimo komunikacijos kampanija viešajame transporte“ rėmuose, vaizdine forma pristatant visuomenei pagalbos priemones „Žvelk giliau“ ir „Tu esi“, per vieną dieną pasiektas auditorijos skaičius viršijo 1,3 mln. ***Per visą viešinimo kampaniją pasiektas auditorijos skaičius, skaičiuojant suminį viešojo transporto keleivių skaičių per duotą laiką, siekė daugiau kaip 78,8 mln.***

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aurelija Urbonienė

Socialinės politikos grupė, patarėja